

Művésztehetségek az erdészek körében

Az erdészek között jó néhány valamiféle művészi tehetséggel megáldott, lelkes személyiséget találunk, sokan ma is élnek közülük. Többségüket a nyilvánosság nem ismeri, általában szabadidejükben készítették a szebbnél szebb faragványokat, festményeket, fotókat, vagy éppen verset, novellát írtak.

Akiket itt bemutatok, az Egri Erdőgazdaságnál (Egererdő Zrt.) dolgoztak, vagy kívülállóként az itteni erdőket, tájakat, embereket választották műveikhez témaként.

Elsőként **Goldbach Károlyra** emlékezem, a kiváló erdészemberre, aki erdőrendezőként kezdte, majd életének nagy részét a Szilvásváradai Erdészethél töltötte. Hármaskúton volt erdész, aztán nyugdíjazásáig műszaki vezető az erdészethél. Bátyámmal és a diáktársakkal együtt a keze alatt dolgoztunk Hármaskúton, a Semmivölgyi Csetemetekertben és Bánkúton, a Csanálosi kertben, csetemetekapálás volt a munkánk. Szívesen emlékszem rá. Nyugdíjba vonulása után szépséges agancsfaragványokkal foglalkozott, ezt a mesterséget szinte művészi magasságokba emelte.

Goldbach Károly

Karcsi bácsi – számomra így marad meg mindig – nemrég távozott el közülünk 88 éves korában. Ő is tekintélyes kort ért meg, mint azok a kollégák, akik nyugdíjas korukban hasonló elfoglaltságokkal megtöltötták önmagukat.

Hasonló őstehetség volt a beláptárfalvi **Bognár Ignác**, mindenki Bognár Nácija, aki faragványaitól írta be magát erdészethél történetébe. Pallavicini grófnál kezdett, Nagyvisnyón, Szilvásváradon dolgozott, majd 1953-tól '77-ig Beláptárfalván erdészethélvezető volt, sokan ebből a 24 évből ismerik. Pár éve hagyott itt bennünket már jóval 80-on felül.

Nyugdíjas korában egészen haláláig művelte ezt a nehéz mesterséget, faragott bútorokat, temetői emlékoszlopokat, kopjafákat, falujában '56-os emlékoszlopot, és sok minden mást, ami fából készül. Ebből a gazdag termésből lássunk egyet.

Bognár Ignác

Szintén a Szilvásváradai Erdészethél dolgozott **Péter István**, aki élete nagy részében feketesári erdész volt a Bükk-fennsík. Néhány hónappal ezelőtt ezeket írtam róla: „a ma is élő tehetséges faragó a 80-as éveiben jár, még mindig lankadatlanul műveli ezt a szép mesterséget.” Sajnos most kaptam a szomorú hírt: Péter Pista meghalt (2014. március).

Ő volt az alkotója a Szilvásváradon látható székelkapuknak, ezek közül mutatom be a lakása bejáratánál felállított díszes faragványt.

Péter István székelkapuja

A képen kiránduló csoportunk látható a kapu előtt, balról a második Péter Pista (mindenki így hívta), az alkotó. Ottlétünk alkalmával nem kis büszkeséggel mutatta azt a fotóalbumát, amely addigi munkáinak gyűjteményét tartalmazza. Szinte hihetetlen, hogyan fér bele egy emberéletbe az oly sok fáradtsággal járó munkák tömege.

A Szilvásváradai Erdészethél volt a munkaadója egy másik kitűnő erdészünknek, a sokak által jól ismert **Simon Ká-**

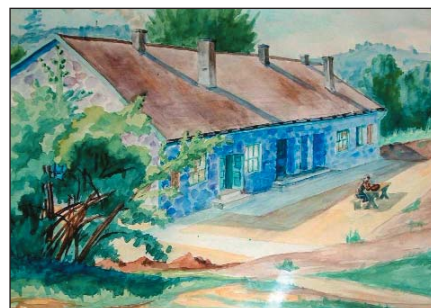
rolynak is. Ő először Pallavicini szilvásváradai uradalmában dolgozott, '45 után b-listázták, majd az EMÉRT-hez került. 1957-ben átvette elődjétől, *Fejes Jánostól* a Szalajka-völgyi pisztrángost, elérte, hogy rövid idő alatt sokszorosára nőtt a felnevelt halmennyiség. Később rábízták az egész Szalajkát, tavakkal, utakkal, közjóléti létesítményekkel együtt, és ő telepítette a facsoportokat is. Mindezt hallatlan nagy szorgalommal és lelkiismeretességgel végezte. Ő volt az, aki a *Kovács Jenő*, akkori főmérnök által megálmodott Szabadtéri Erdei Múzeum létrehozásában oroszlánrészt vállalt.

Mindemellett művészi színvonalú csontfaragványokat készített, szarvasagancsból különféle csillárokat, bútorelemeket alkotott. Ezzel a munkásságával kiérdemelte a „népművész” címet, és megkapta az erdészek legmagasabb kitüntetését, a Bedő-díjat.

Simon Károly egyik csontfaragványával

Szilvásváradon élt öt éven át – 1953-1958 között – egy másik kivételes személyiség, az erdélyi származású **Gál István** erdőmérnök, akit az országban sokan ismertek, elsősorban a Szegedi Erdészeti Technikum tanáraként. Sokfelé dolgozott az országban: Erdélyben kezdett, volt Zalában, Borsodban, Szilvásváradon (vasútüzemi vezetőként), Szegeden és Pécsen. Pályája során mindvégig foglalkozott festéssel, szobrászattal, különféle famunkákkal.

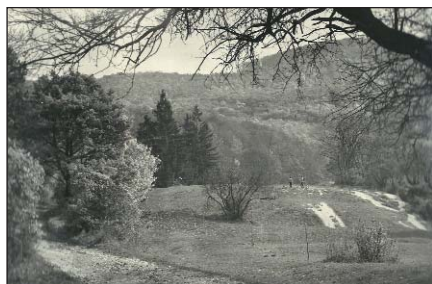

Gál István festménye: Hármaskút

Szilvásváradai időszakában nagyon szép akvarelljeivel mutatkozott meg tehetsége, ezek közül bemutatok egyet, amely a Bükk-fennsíkon készült, a Hármaskúti Munkásszállásról.

Szegeden, már technikumi tanárként, intarziás tablókat készített a végzős tanulók számára, az egyházak megrendelésére szobrokat, köztük festett szobrokat alkotott. Munkái eljutottak külföldi országokba is.

A művésztehetségek sorában kell megemlékezni idős **Pászthory Lórántról**. Annak a Pászthory Lórántnak az édesapjáról van szó, aki számunkra jól ismert, az erdőgazdaság felnemeti rakodójának volt éveken keresztül a kezelője. Idős Pászthory ugyan nem volt erdész, de végtelen nagy szeretettel járta a Bükk és a Mátra erdeit (Nógrádban és Borsodban is gyakorta megfordult), és rengeteg szebbnél szebb fotót készített. Róla nyugodtan elmondhatjuk hogy igazi fotóművész volt. Családja, ismerősei társaságában nagy kirándulásokat tettek, rendszeresen fotózott, fekete-fehér fényképeit nagy gondnal rendszerezett albumokba foglalta. Lóránt fia ezeket az albumokat átadta nekem. A csodálatos természeti képek mellett, a gyűjtemény dokumentumértékű, az '50-es, '60-as évekből származó képek megörökítik az akkori állapotokat. Ilyen például a Bélkő, amikor még nem volt leborotválva, vagy a parádfürdői strand, amelyet mára már eltüntettek a föld színéről. Aztán megörökítette a Bükkszéki Gyógyfürdőt az '50-es évekből, és még nagyon sok mindent, nem is beszélve az erdeinkről készült fotók sokaságáról.

Pászthory-fotók

Az ezernyi fényképből bemutatom ezt a kettőt, az egyik a Bélkő, a másik a Szalajka-völgy az '50-es évekből.

Ebben a körben említtem meg **Balog Béla** nevét. Róla is elmondható, hogy nagy fotós volt, revizori munkaköre mellett nagyon sok felvételt készített a Nyugat-Bükki Állami Erdőgazdaság (Eger) fennállásának idején. Fia, Balog Béla ezeket a képeket megőrizte, és nekem átadta, amiért hálával tartozom. A felvételek értéke nem annyira a művészi megoldásokban van, sokkal inkább a dokumentumként fontosak a számunkra, hozzájárulnak az Erdőgazdaság történetének megőrzéséhez többségében az '50-es évekből, részben az 1960 utáni időkből. Itt egy, a Dél-Mátra mátrafüredi központi épülete előtt készült fotót teszünk közzé, amelyen egy könyvelői értekezlet résztvevői láthatóak, részben egriek, részben mátraiak.

A mátrafüredi központ előtt (Balog Béla, 1951)

A kép hűen tükrözi a Rákosi kort, a háttérben az épület gazdagon díszített falán középen maga Rákosi díszleg (nagyreszt takarásban). Néhány ismert résztvevő a Mátrából: Kovács Béla, Kovács Károly, Wágner Lajos (a mátraiak főmérnöke), Egerből: Csillag László, Dely György, Kellner Márton. Az ülők között jobb szélén Balog Béla, a fotós.

Egy másik felvétel Balog Bélától a Nyugat-Bükki Állami Erdőgazdaság központjának egy csoportját mutatja be kirándulásukon.

A 14 fős csapatból 9-et diákkoromból személyesen ismertem, ők: Szi-

Központiak kirándulása (Balog Béla, 1960)

lád Tivadar, Cifra László, Mocsári Éva, Garami Árpád, Lénárd György, Rozgonyi Márton, Pallagi Béla, Tóth Gyula, Bekk Károly. Közülük Szilárd Tivadar (bal szélén) arról nevezetes, hogy 1944-ig az Ungvári Erdőigazgatóságon szolgált, mint felügyeleti tiszt, onnan települt át mintegy húsz társával az egriekhez. Pallagi főkönyvelőt nem kell bemutatnom, viszont a mellette jobbra álló Tóth Gyula szintén nevezetes személyiség. Nagy vasutas volt, egy időben országosan intézte a kedvezményes vasúti igazolványokat. A ma élő egyetlen ember a jobb szélén álló Bekk Károly, ő utoljára revizorként működött. Nevéhez fűződik egy esemény az '50-es évekből: a „Simon Menyhért születése” című sikeres magyar filmben ő volt az, aki a hírt vitte sítalpon – mint dublőr – a Bükk-fennsíkáról Szilvásváradra.

Múltunk megörökítéséhez nagyban hozzájárult **Jáhn Ferenc** is, akiről már írásaimban megemlékeztem, és aki erdőgazdaságunk meghatározó személyisége volt. Különösen a '60-as években készített fotói értékesek számunkra, ezekből mutatok be itt egyet, amelyik a kötélpályás és a fogatos közelítés egy pillanatát örökítette meg.

VLU kötélpálya és fogat (1966)

Gyöngyösön él egy kiváló tehetség, a 83. évében járó **Jakkel Mihály**, aki a faszobrászatot emelte művészi magasságba. Élete eseményekben, fordulatokban gazdag. 1956 után megjárta az akkori idők börtöneit, azután közel tíz éven át a Gyöngyössolymosi Erdészeti Gyöngyösi Fűrészüzemében végzett kemény fizikai munkát, mint gatteros, majd erdésztechnikumi képesítést szerzett. 12 évig erdőfelügyelőként dolgozott, ez megalapozta kapcsolatát az erdészettel. Ezek után mindvégig, ma is rendületlenül faszobrászattal foglalkozik, és magát erdész-faszobrász titulussal illeti. Számtalan dombormű, szobor, bútor került ki a kezei alól, művei országszerte, főleg Gyöngyös térségében láthatóak. Külföldi kiállításokon (Brüsszel, Plovdiv) is részt vett. Az itt látható fotó a tisztelet-

re rendezett mátrafüredi kiállítás egy részletét mutatja be.

Kiállítás Jakkel műveiből (2010)

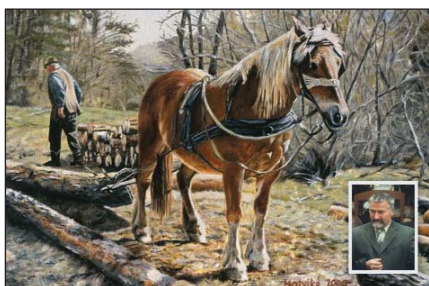
Munkáival elnyerte a Művészeti- és a Podmaniczky-díjat, Gyöngyös város díszpolgárává fogadta.

Az erdészek sorából emelkedett ki az a művész egyéniség, aki a rajzban és festészetben alkotott és alkot ma is maradandó dolgokat. Ő nem más, mint **Matyikó Tibor** – eredetileg – erdész-technikus. Az Egererdő Tarnaleleszi Erdészetének kerületvezető erdészeként eltöltött évek megalapozták a természethez, az erdő élővilágához való kötődését. Először természetfotózással és ornitológiával foglalkozott, majd rajzolni kezdett, nagyon szép grafikai munkái vannak, főként madarakat és az erdő vadjait vetette papírra. Ezek közül itt bemutatok egyet.

Matyikó: Vetési varjú (grafitrajz)

Ezután tért rá a festészetre, az olaj- és vízfestés különböző változatait alkalmazta, megszámlálhatatlan festménye született, könyveket, folyóiratokat il-

Matyikó festménye: az alkotó képével

lusztrált. Kiállításokon vett részt, művei külföldre is eljutottak, országosan ismert festővé vált, ahogy magát jellemezte: „természetfestő és grafikus”. Műveiből egy a sok közül itt látható, ezen a képen erdész múltja köszön vissza.

Az erdészek körében sokak által ismert személyiség **Zsilvölgyi László**, ő elsősorban a kötélpályázás terén vált országos hírűvé. Szakmai pályajutásában mindvégig központi helyet foglalt el a kötelezés, ezt igen magas szinten művelte elméletben és gyakorlatban egyaránt. Azt viszont már kevesen tudják, hogy ifjú korától volt egy másik szenvedélye, a fotózás. Egyetemista koromban, Sopronban már hallottam egy előadását a fotogrammetriáról, ez akkor még nálunk gyermekcipőben járt. Zsilvölgyi mélyen beleásta magát ebbe a tudományba, és nagysikerű előadást tartott. A fotózás végigkísérte egész életében. Munkája során szinte mindig az erdőt járta, kötélpályáival több erdőgazdaságnál végzett munkát, és amerre járt, mindenütt fotózott.

Zsilvölgyi, a fotóművész

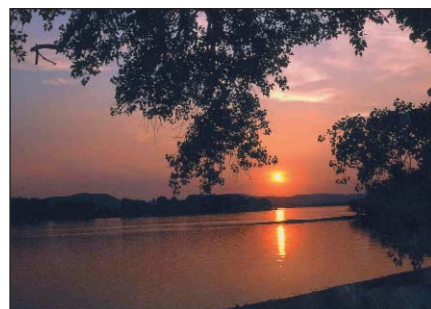
Nagyon sok természeti fotót készített, amelyek mind művészi színvonalúak, ebből a gazdag termésből mutatok be egy csokrot a következő felvételen.

Néhány évvel ezelőtt a halál akkor ragadta el közülünk, amikor még erejének, munkabírásnak teljében volt.

Barátai, ismerősei és természetesen felesége, **Zsilvölgyiné Juriss Éva** Egerben kiállítást rendeztek, ahol bemutatták legszebb felvételeit.

A felsoroltakon kívül feltétlenül említést érdemelnek: **Pál Miklós**, **Pásztor János** és **Pásztor József** Szilvásváradról különféle faragványokkal, **Wolf Miklós** Mónosbélből fafaragásaival, **Máté Pál** és **Honvéd János** a Mátrából famunkáikkal, **Tallér Pál** Mátrafüredről festményekkel, **Csépányi Márta** Tarnaleleszről festményeivel.

Itt szeretném megemlíteni a 100 éves korában nemrég elhunyt **Csillag Laci** bácsit, aki szép verseivel és novelláival jeleskedett, valamint **Keskeny Ilonát**, őt

Zsilvölgyi természetfotói

is irodalmi vénával áldotta meg a sors, verseket írt. Mindketten a hajdani nyugat-bükki cég központjában dolgoztak a hatvanas években, írásaik az Üzemi Híradóban jelentek meg.

A 100 éves Csillag László

Örömet jelentett számomra, hogy ilyen kiváló, tehetséges emberekről – nyugodtan mondhatom, őstehetségekről – írhattam, akikre az erdésztiársadalom büszke lehet. Amikor írásomhoz az adatokat gyűjtöttem, elcsodálkoztam, hogy csupán a mi erdőgazdaságunknál milyen nagy számban vannak ilyen jeles emberek, és bizonyára még többen is vannak, akiknek híre eddig nem jutott el hozzám.

Wágner Tibor